

JAARVERSLAG LAMPION 2020

September 2021

1. Inleiding

Het Landelijk Informatie- en adviespunt voor de gezondheidszorg van ongedocumenteerden – helaas nog te vaak illegalen genoemd – en niet toegelaten asielzoekers ging op 1 april 2004 van start.

Vanaf het begin van Lampion was drs. Wil Voogt de voorzitter van Lampion. Zij is op 2 december 2020 geheel onverwacht overleden. In 2018 werd zij voor haar verdiensten voor o.a. Lampion benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. We gaan onze kleurrijke voorzitter missen.

2020 is het jaar van de coronacrisis en vele coronamaatregelen. De impact is groot voor iedere inwoner van Nederland, maar ongedocumenteerden ervaren de gevolgen ervan des te meer. Zij verliezen hun (schoonmaak)werk, komen in financiële problemen en kunnen daardoor hun woonruimte verliezen.

Ook de toegang tot zorg werd voor hen moeilijker. Veel zorg, behalve zorg die echt gezien moest worden, ging online. Niet alle mensen die ongedocumenteerd zijn hebben de beschikking over een smartphone, waardoor ze niet goed konden laten zien wat er aan de hand was.

De toegang tot ziekenhuizen was voor iedereen moeilijk. De 'gewone' zorg werd beperkt. Voor ongedocumenteerden betekende dit dat ze helemaal achteraan in de rij kwamen te staan.

Corona zorgt voor drempels in toegang zorg

De zorg is steeds ontoegankelijker geworden door strenge coronamaatregelen. Men moet online of telefonisch afspraken maken. Ziekenhuizen en huisartsposten zijn een vesting geworden. Bij de ingang en bij receptie vinden uitgebreide checks plaats. De zorg wordt dan vermeden als men geen zorgverzekering heeft en bang is voor de autoriteiten omdat men geen geldige papieren heeft. Ook spelen taalbarrières en culturele achtergronden mee waardoor men geen afspraak met een arts kan maken. Vaak weet men niet hoe de gezondheidszorg in Nederland is geregeld en op welke manier men er gebruik van kan maken.

2. De organisatie van Lampion

De stuurgroep van Lampion, bestaande uit vertegenwoordigers van landelijke organisaties (zie bijlage 1), kwam in 2020 viermaal online bijeen; namelijk op 13 februari, 11 juni, 1 oktober en 19 november.

De stuurgroep draagt, door uitwisseling met elkaar, bij aan oplossingen voor knelpunten in de toegang tot de gezondheidszorg aan ongedocumenteerden.

De stuurgroep overlegde in 2020 over de volgende onderwerpen:

- Het jaarverslag Lampion 2019.
- Covid-19 en ongedocumenteerden. Ongedocumenteerden verliezen hun werk en daardoor hun inkomen en huisvesting.
- Het vinden van tandartsen voor ongedocumenteerden.
- De Landelijke Vreemdelingen Voorziening waar Utrecht een van de pilotgemeentes van is. Twee beleidsmedewerkers van de gemeente Utrecht gaven tijdens het overleg een toelichting.
- De (voormalige) voorzitter en secretaris van Lampion hebben een artikel geschreven over ongedocumenteerden voor het vakblad 'Sociaal Werk'.
- Brexit en de gevolgen wanneer Britse toeristen in Nederland niet voor zorg verzekerd zijn.

Vaste agendapunten zijn de kwartaalverslagen van het gebruik van de website en het landelijk Informatie- en Adviespunt, en het uitwisselen van informatie tussen de deelnemers aan Lampion.

Externe contacten vanuit Lampion:

Vanwege het coronavirus zijn er dit jaar geen externe contacten geweest.

Vanaf januari 2020 is mevrouw Dammers, naast de heer Bholai, waarnemer van het CAK in de stuurgroep.

3. Financiën

Kosten	Bedrag
Loonkosten secretaris	€ 6.625,00
Loonkosten administratieve ondersteuning	€ 2.825,00
Kosten deelnemers stuurgroep	'om niet'
Materiële kosten: website	€ 1.052,70
Lidmaatschap PICUM	€ 50,00
Representatie	€ 125,00
Totaal	€ 10.677,70

Deze kosten betreffen de kosten die Pharos, als Lampion faciliterende instelling, maakt. De secretaris is in dienst van Pharos. Haar loonkosten worden wel gerekend. De werkelijke kosten liggen hoger. De uren die de overige deelnemers aan Lampion besteden nemen de eigen organisaties voor eigen rekening. De kosten, zoals reiskosten, worden niet aan Lampion doorberekend. Daarnaast beschikte Lampion één dag per week over een vrijwilliger.

4. De uitvoering

Voor de voorlichting over de zorg aan ongedocumenteerden beschikt Lampion over de website www.lampion.info. Vragenstellers kunnen hun vraag op het vragenformulier stellen en worden dan teruggemaid. Ook kunnen ze op het formulier aangeven dat ze teruggebeld willen worden.

4.1 De website

Tabel 1: Overzicht frequentie bezoek website-pagina's van hoog naar laag

Pagina	Aantal in 2020	Aantal in 2019	Aantal in 2018	Aantal in 2017
Te verlenen zorg aan ongedocumenteerden	2.123	3.701	4.584	5.193
Homepage + de daarop gepubliceerde nieuwsberichten	1.661	1.923	1.978	2.386
Opvang en onderdak	472	820	1.179	1.137
Vreemdelingenwetgeving	163	482	2.642	4.426
Wet- en regelgeving gezondheidszorg	100	381	939	942
Informatie over Lampion	160	376	386	520
Financiering van de zorg aan ongedocumenteerden	208	372	586	800
Informatie- en adviespunt	Niet gemeten	311	380	451
Informatie over landen van herkomst	127	154	234	256
Overige pagina's	2881	610	710	590
Totaal	7.895	9.130	13.618	16.701

4.2 Het Informatie- en adviespunt

Tabel 2: Overzicht van vragenstellers

Vragenstellers	Aantal	
<i>Zorgverleners/-instellingen</i>		
Huisarts	3	
Verloskundige	1	
Ziekenhuis	1	
Tandarts	0	
GGZ-instelling	0	
Instelling maatschappelijk werk	1	
Jeugdzorg	1	
Maatschappelijke opvangvoorziening	0	
Overige	5	
Subtotaal zorgverleners		12
<i>Overige vragenstellers</i>		
Familie/vrienden/kennissen		10
Cliënt zelf		12
School		0
Justitievoorziening		0
Overheidsinstantie		0
Rechtshulp		0
Organisatie t.b.v vluchtelingen/migranten/illegalen		2
Kerkelijke organisatie		0
Onderzoeker/student		1
Media		1
Overige		2
Totaal		28
Totaal-generaal		40

Tabel 3: Waarover had men informatie nodig

Onderwerp	Aantal
Financiering zorg aan ongedocumenteerden	16
Algemene info over zorg aan ongedocumenteerden (voorheen Lampion)	12
Interpretatie medisch noodzakelijke zorg	0
(Niet) betalen rekening	2
Mogelijkheid verzekering	0
Toegang tot de 2e lijn	1
Toegang tot AWBZ-voorzieningen	1
Hulpverlenings-/behandelmogelijkheden	6
Onderdak/huisvesting	6
Juridische/verblijfrechtelijke procedures	1
Behandelmogelijkheden land van herkomst	0
Nazorg	0
Medische hulpmiddelen	0
Overig	2
Totaal	47

Tabel 4: Doorverwijzingen in verband met nader advies vanuit het Informatie- en adviespunt

Instantie	Aantal
Steunorganisaties voor ongedocumenteerden	1
Partners in Lampion	0
Instituut voor Mensenrechten en Medisch Onderzoek (iMMO)	2
Overig	1
juridisch loket/advocaat	0
Totaal	4

Tabel 5: Profiel van de ongedocumenteerde Patiënt

Profiel	Aantal
Mannen	19
Vrouwen	9
Kinderen	2
Onbekend	9
Totaal	39

Zwanger 2

Beschouwing

Het coronavirus lijkt voor ongedocumenteerden hard aan te komen voor wat betreft hun werk. Jeugdzorg is betrokken bij een gezin met jonge kinderen dat geen geldige documenten heeft. De ouders werkten als schoonmakers bij mensen thuis. Vanwege het coronavirus konden ze daar niet meer naar toe waardoor er geen inkomsten meer waren en zij de (onder)huur van hun huis niet meer konden betalen en op straat dreigden te komen staan.

Sommige ziekenhuizen zijn niet goed op de hoogte van de regeling voor ongedocumenteerden. Een man belt voor een vriendin die ongedocumenteerd is en die plotseling heftige lichamelijke klachten heeft. De medewerker bespreekt met de man wat hij kan doen. Dit gaat allemaal goed. De vriendin komt in het ziekenhuis en wordt geopereerd.

De dag erna belt de man nogmaals. De huisarts was geen probleem, maar in het ziekenhuis is de verpleegkundige aan het ziekbed van de vriendin verschenen met de rekening. De medewerker van Lampion adviseert om de rekening niet te betalen en contact te zoeken met de financiële afdeling. Ze beschrijft alle elementen die in een brief aan de financiële afdeling moeten staan. De man zelf heeft zich ondertussen goed ingelezen via de website van het CAK.

Naar aanleiding van deze casus heeft Lampion contact gezocht met de Vereniging voor Verzorging en Verpleging (V&VN) en hen het artikel over ongedocumenteerden gemaïld welke in het blad voor Zorg en Welzijn heeft gestaan.

Ook in 2020 blijken er nog kastjes en muren te bestaan wat betreft het identificeren. Een stagiaire bij maatschappelijk werk heeft een moeilijke casus gekregen die ze aan Lampion wil voorleggen. Het gaat over een vrouw die al ruim 15 jaar in Nederland woont. Zij heeft een aantal jaar geleden een CVA gehad en woont nu in een zorginstelling. Voor de uitbraak van COVID-19 zou zij eigenlijk uitgediende zijn en terug moeten keren naar Servië. DTV adviseert een wetsartikel dat kan worden opgestart voor haar legalisering. De vrouw heeft daarvoor een officieel paspoort nodig. Deze is bij haar aankomst ingenomen en er zijn kopieën van gemaakt. De zorginstelling heeft deze kopieën. Het paspoort is echter weg. De vrouw zegt dat zij hem nooit heeft teruggekregen en de IND zegt dat zij het paspoort ook niet hebben. De stagiaire heeft geprobeerd om via de Servische ambassade een paspoort voor haar aan te vragen. Zij geven aan dat zij niks zonder een verblijfsvergunning kunnen doen, maar die kan ze niet aanvragen zonder paspoort. 'Hierdoor komt zij in een cirkel terecht waar zij niet uit komt'. Lampion adviseert om contact op te nemen met het iMMO.

Lampion wordt gemaïld door een medewerker van het Achterstands OndersteuningsFonds Amsterdam over ongedocumenteerden. Een huisartsencentrum is gevraagd om zorg te verlenen in een opvanglocatie met ongedocumenteerden die een zware psychiatrische en/of somatische indicatie hebben. Het declareren van de zorgkosten bij het CAK kost enorm veel tijd en de vraag naar huisartsenzorg is veel groter dan zij als centrum kunnen bieden. De vragensteller wordt naar het CAK verwezen.

Mantelzorg lijkt door de BMA en IND niet op waarde geschat te worden. Een advocaat staat een Marokkaanse vrouw bij in haar vreemdelingenrechtelijke procedure. Zij is mantelzorger voor haar zus die 24 uur per dag zorg en begeleiding nodig heeft. Deze zus heeft ernstige lichamelijke en mentale klachten waardoor ze niet in staat is zichzelf te redden. Ze kan zelf geen medicijnen tot zich nemen of de inhoud van de medische informatie, en hoe te handelen, begrijpen. Deze zus van de mantelzorgster staat zelfs onder curatele van haar zussen omdat patiënte niet voor haar eigen belang kan opkomen. Desondanks stelt de BMA/IND dat ze zichzelf haar medicijnen kan toedienen. Alle artsen, waaronder de huisarts van betrokkene, stellen dat de behandelingen alleen kunnen slagen indien de begeleiding en zorg er is. Er is in haar zaak een BMA-advies (Bureau Medische Advisering) opgemaakt door de IND. Volgens de IND en het BMA is niet gebleken dat de mantelzorg essentieel is voor het welslagen van de behandeling.

De medewerker van Lampion antwoordt dat Lampion niet de expertise heeft om hier over te oordelen. Ze adviseert om contact op te nemen met het Instituut voor Mensenrechten en Medisch onderzoek, het iMMO.

Er gebeuren ook mooie dingen. Een man belt met Lampion dat in Den Haag een huis wordt geopend voor ongedocumenteerden die in een ziekenhuis opgenomen zijn geweest en geen plek hebben om te herstellen (geen vrienden waar ze tijdelijk terecht kunnen). Voor het financieren van het project, wil de man weten of Lampion gegevens heeft zodat duidelijk is om hoeveel ongedocumenteerden het in Den Haag gaat die deze hulp zouden kunnen gebruiken.

Tot slot krijgt Lampion een mail van een 'witte illegaal' die moet inburgeren, maar dit door medische problemen niet kan. Hij heeft een verblijfsdocument op grond van Niet-tijdelijk humanitaire gronden gekregen. De man heeft ook een aanvraag gedaan voor ontheffing inburgering, maar helaas vindt de verzekeringsarts van Argonaut Advies dat hij dat toch moet doen. De man stuurt allerlei documenten mee uit zijn medisch dossier. Ook deze man wordt naar het iMMO verwezen.

In 2020 nam, mogelijk als gevolg van het coronavirus, het gebruik van de website en het Informatie- en Adviespunt af. Het gebruik nam in 2019 al af, maar nu was het nog sterker. Naast corona kan de 24-uursopvang voor ongedocumenteerden, die in 2019 in vijf grote steden is gestart, daar een reden voor zijn.

5. Slotopmerkingen

Voor ongedocumenteerden is 2020 met Covid-19 een zwaar jaar geworden. Ze verliezen hun werk en inkomen en daardoor mogelijk hun huisvesting. Gelukkig zijn er veel organisaties waar hulpverleners, en de ongedocumenteerde zelf, aan de bel kunnen trekken voor meer ondersteuning voor deze groep.

Mogelijk krijgt Lampion om die reden minder vragen per mail en telefoon. Mensen hebben een andere weg gevonden voor hulp.

Organisaties als de BMA en de IND lijken voor sommige ongedocumenteerde mensen met een ernstige aandoening onmogelijke drempels op te werpen waardoor er voor hen een soort 'Catch 22' ontstaat. De enige uitweg is dan het Immo. Het iMMO is het instituut voor Mensenrechten en Medisch Onderzoek. Het iMMO levert een bijdrage aan de bescherming van mensenrechten, in het bijzonder door het uitvoeren van onderzoeken van vermoede slachtoffers van marteling en inhumane behandeling en de overdracht van expertise daarover. Dit alles in het bijzonder in de context van de asielprocedure. Het is te hopen dat zowel BMA als de IND ook naar de onmogelijkheden van ongedocumenteerden wil kijken en in uitzonderlijke gevallen met de hand over het hart strijken.

De stuurgroep heeft dit jaar haar kracht bewezen door online haar werkzaamheden voort te zetten om knelpunten te blijven bespreken en waar mogelijk oplossingen aan te reiken.

Bijlage 1**Samenwerkende organisaties**

Voorzitter

Mevrouw W. Voogt

Samenwerkende organisaties

Defence for Children	Mevrouw M. Begemann
Dokters van de Wereld	Mevrouw M. Kroesen
GGD GHOR Nederland	De heer R. Smit
Hiv Vereniging	De heer R. Brands
Johannes Wierstichting	Meelezend lid
KNCV Tuberculosefonds	Mevrouw N. Jansen
KNMT	De heer M. ten Hoor
KNOV	Mevrouw M. Fermie
LHV	Mevrouw J. Gröne
de Nederlandse GGZ	Mevrouw D. Ngo
Pharos	Mevrouw M. Mensinga, secretaris
Het Rode Kruis	Mevrouw C. Pronk
VluchtelingenWerk Nederland	Mevrouw A. den Uyl
Waarnemer: CAK	Mevrouw Dammers en de heer W. Bholai